

УДК 001.895:378.046–021.68
DOI: 10.15587/2313-8416.2015.44556

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ

©Н. В. Любченко

У статті визначено основні протиріччя між сучасними соціально-економічними перетвореннями в світовому та українському співтоваристві та здатністю освітньої галузі адаптуватися до умов стрімко-змінного суспільства. Обґрунтовано вирішення проблеми інноваційного розвитку закладів післядипломної педагогічної освіти шляхом використання кластерного підходу до її розвитку. Визначено предмет, об'єкт, мету і завдання дослідження із обраної проблематики

Ключові слова: управління інноваційним розвитком закладу, Консорціум закладів післядипломної освіти, освітній кластер

The article deals with the basic contradiction between contemporary socio-economic transformations in the global and Ukrainian community and the ability of educational sector to adapt to rapid transformations in society which are factors of solving the problems of innovative development of postgraduate educational institutions by using the cluster approach to its development. There are defined subject, object, purpose and objectives of the study of selected issues

Keywords: management of innovative development in institutions, Consortium of postgraduate educational institutions, educational cluster

1. Вступ

Процеси європейської та світової інтеграції, що відбуваються в Україні, посилюють необхідність модернізації усіх сфер суспільного життя, і, насамперед, освітньої галузі як ключового генератора соціально-економічних трансформацій. Пріоритетними напрямками розвитку національної освіти на сучасному етапі визначені європейський рівень якості й доступності освіти; створення системи безперервної освіти, спрямованої на задоволення інтересів громадян у постійному підвищенні професійного рівня відповідно до кон'юнктури ринку праці; забезпечення потреб суспільства й держави у висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівцях. Зазначені тенденції інтеграції до єдиного європейського простору, затвердження Національної рамки кваліфікацій, прийняття Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII детермінують початок нового етапу розвитку української вищої освіти, етапу реального підвищення якості вищої освіти в країні та формування конкурентоспроможної освітньої системи. Визначені таким демократичним, проєвропейським та системним законом основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи ви-

щої освіти створюють умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом, результатом чого мають бути підготовка конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях та самореалізація особистості. У зв'язку з цим істотно підвищується відповідальність системи освіти за формування кваліфікованих кадрів, яких потребує інноваційний розвиток економіки. Саме тому система освіти має перейти від «наздоганяючого» характеру навчання до випереджаючого. Це обумовлює необхідність удосконалення управління освітою в цілому і вищою професійною освітою зокрема. Відповідно і система післядипломної освіти має відповісти на такі виклики щодо її інноваційного розвитку.

2. Постановка проблеми

У різних регіонах України заклади післядипломної педагогічної освіти функціонують і розвиваються в єдиному просторі оновлення національної освіти, забезпечуючи системні процеси модернізації галузі в цілому та її окремих освітніх рівнів (дошкільної, загальної середньої, позашкільної). Характерним є те, що діяльність інститутів та академій післядипломної педагогічної освіти вийшла на рівень системних впливів на розвиток освітнього простору району, міста, області, регіону, країни, ініціатив щодо інноваційного розвитку навчальних закладів територій. Метою післядипломної освіти, як зазначено в ст. 60 Закону України «Про вищу освіту», є спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду, що забезпечуватиме підвищення їх конкурентоспроможності відповідно до суспільних потреб, а також задоволення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати у виробництво нові технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства [1]. Зміст післядипломної освіти визначається вимогами суспільства до кадрового забезпечення галузей господарства з урахуванням перспективи їх розвитку, сучасними вимогами до засобів, форм і методів професійної діяльності на основі державних стандартів підготовки фахівців.

Інноваційний розвиток системи післядипломної освіти є складним, багатоаспектним процесом, спрямованим на вирішення комплексу проблем соціального, правового й функціонального характеру, ефективність якого уможливується за умов необхідного нормативного, структурного, організаційного, методичного, інформаційного, кадрового, матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Сьогодні генерування інноваційних потоків та нарощування інноваційного потенціалу кожного навчального закладу і системи загалом є головною місією формування інноваційного середовища післядипломної

освіти, результатом якого має бути створення умов для удосконалення інституційних форм реалізації інноваційної політики освіти, розроблення й впровадження організаційно-структурних моделей інноваційного середовища та технологій управління інноваційними процесами. Як свідчать теоретичні та практичні дослідження початку ХХІ століття, якість інноваційного розвитку закладів післядипломної освіти (академій, інститутів післядипломної освіти; структурних підрозділів вищих навчальних закладів; структурних підрозділів наукових установ; центрів післядипломної освіти; підрозділів післядипломної освіти в організаціях та на підприємствах; інші юридичних осіб, що провадять освітню діяльність, пов'язану із наданням послуг з післядипломної освіти), відстає від соціального замовлення. Особливого значення набувають дослідження щодо розроблення концептуальних підходів до технологій ефективного управління та побудови відповідних моделей в системі післядипломної педагогічної освіти [2]. Тому виникає проблема пошуку шляхів управління інноваційним розвитком закладів післядипломної освіти України в умовах глобалізаційних соціально-економічних перетворень.

3. Літературний огляд

Аналіз науково-педагогічних джерел виявив, що важливі питання теорії та практики післядипломної педагогічної освіти, її інноваційного розвитку досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема:

– наукові засади управління освітою – В. П. Андрущенко, В. Ю. Биков, В. Г. Кремень, В. І. Луговий та ін.;

– методологічні основи неперервної педагогічної освіти – С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, В. І. Маслов, Н. Г. Ничкало, В. В. Олійник, М. І. Романенко;

– концептуальні положення організації та вдосконалення системи післядипломної педагогічної освіти – В. І. Бондар, А. В. Даринський, А. І. Кузьмінський, В. І. Маслов, І. В. Мороз, В. В. Олійник, Н. Г. Протасова, Т. М. Сорочан, Т. І. Сущенко, П. В. Худоминський, Є. Р. Чернишова;

– теоретичні засади управління навчальними закладами та підготовки управлінських та педагогічних кадрів – А. М. Алексюк, В. І. Бондар, Ю. В. Васильєв, Г. А. Дмитренко, І. І. Драч, М. Б. Євтух, Г. В. Єльнікова, Л. М. Калініна, В. І. Маслов, В. С. Пікельна, О. М. Пехота, Л. П. Пуховська, З. В. Рябова, Т. І. Сущенко, Є. Р. Чернишова;

– концептуальні положення щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників, організації науково-методичної роботи – Ю. К. Бабанський, В. В. Гуменюк, Н. І. Клокар, Н. М. Мурована, В. В. Олійник, О. І. Пометун, О. Я. Савченко, Т. М. Сорочан, Є. Р. Чернишова, І. І. Якухно та ін.

У сучасних умовах трансферу національної економіки та глобалізаційних процесів в освіті актуальною є проблема забезпечення інноваційного розвитку закладів післядипломної освіти, яку важливо розглядати як з точки зору вироблення стратегії фахового зростання їх науково-педагогічного і педагогічних працівників, так і з позиції вдосконалення механізмів управлінських

процесів в системі освіти у контексті розв'язання визначених законодавством про вищу освіту основних завдань післядипломної освіти.

Аналіз наукових джерел виявив, що науковцями визначено теоретико-методологічні основи різних видів управління соціально-педагогічними системами, зокрема: цільове управління досліджували Г. Дмитренко, В. Лазарєв, М. Поташник, В. Панасюк, С. Подмазін та ін.; управління за результатами – П. Третьяков, В. Лазарєв, М. Поташник, Т. Санталайнена, Е. Воу-тилайн; мотиваційне управління – В. Сладкевич, П. Третьяков та ін.; рефлексивне управління – П. Третьяков, Т. Давиденко, Т. Шамова та ін.; алгоритмізоване управління – А. Єрмола та ін.; маркетингове управління – З. Рябова тощо.

У дослідженні І. І. Якухна зазначається, що з огляду на світовий досвід не можна допускати зменшення ролі держави в керівництві системою освіти,

так само, як і зниження рангу інституту освіти в системі соціально-економічних пріоритетів. Розрив зв'язків між освітою, наукою, культурою й економікою та обмеження прав і свобод громадян у освітній сфері не сприятиме розвитку суспільства» [3]. Важливим для дослідження із обраної нами проблеми є колективна наукова праця «Підготовка науково-педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти: зміст, організаційні форми, технології», у якій зауважується, що «шляхи суспільного розвитку через євроінтеграційні зрушення передбачають багатоваріантність реалізації соціальних процесів і базуються на багатовимірності сучасного світу» [4]. У наукових працях Є. Р. Чернишової розглядається можливість формування освітніх кластерів з огляду на розуміння вищих навчальних закладів як соціально-економічної системи, якій притаманні особливі соціально-економічні відносини, пов'язані із наданням специфічних послуг і особливостями технологій продуктивної професійної діяльності їх персоналу, а також застосування кластерного механізму з метою підвищення якості освітніх послуг, які надають навчальні заклади системи післядипломної педагогічної освіти [5].

Відповідно *метою* статті є обґрунтування необхідності вирішення проблеми інноваційного розвитку закладів післядипломної педагогічної освіти шляхом використання кластерного підходу до її розвитку, *завданнями* – виявлення основних протиріч між сучасними соціально-економічними перетвореннями в світовому та українському співтоваристві та здатністю освітньої галузі адаптуватися до умов стрімкозмінного суспільства, які є чинниками наукового пошуку шляхів інноваційного розвитку системи післядипломної освіти; а також визначення предмета, об'єкта, мети і завдань дослідження із обраної проблематики.

4. Обґрунтування необхідності дослідження проблеми управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти на основі кластерного підходу

Глобалізаційні процеси, посилення міжнародної конкуренції, характерні для сучасної економіки, з'явилися об'єктивною передумовою зміни парадиг-

ми управління конкурентоспроможністю, яка полягає у відмові від традиційної політики і переході до нової, інноваційної. Президент Національної академії педагогічних наук України В. Г. Кремень у своєму інтерв'ю «Дзеркалу тижня» зауважив, що «світ вступив в інноваційний тип прогресу. Затребуваною в будь-якій галузі суспільства є лише інноваційна людина, тобто людина з інноваційним типом мислення, інноваційною культурою і здатністю до інноваційного типу діяльності. Така людина має бути здатною сприймати зміни, творити зміни, жити у постійно змінюваному середовищі — нові знання, нові ідеї, нові технології, нове життя» [6]. Проведений нами аналіз наукових джерел останніх років кінця XX—початку XXI століть показав, що найбільш ефективною формою економічного росту успішних соціально-економічних систем в умовах глобалізації, як ключового фактора сучасної економіки, є формування кластерів (багатоаспектних формувань), а також розроблення та впровадження кластерного механізму забезпечення конкурентоспроможності соціально-економічних систем. У економічну теорію поняття

«кластер», на думку окремих дослідників, що було введено М. Портером, який визначив його як об'єднання (за географічною ознакою) групи взаємозалежних організаційних структур, спеціалізованих на постачанні послуг, пов'язаних із напрямом і специфікою їх діяльності (університетів, торговельних об'єднань тощо) у певних конкуруючих галузях продуктивної діяльності людини, але таких, що здійснюють спільну діяльність у мережі [5]. У світовому товаристві розуміння кластерної філософії швидко зростає, а самі кластери стають ключовим компонентом національних та регіональних планів економічного розвитку. У більшості країн світу кластерний підхід до розвитку є вже невід'ємним елементом їх інноваційної політики. У багатьох розвинених країнах, а саме США, Канаді, Японії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Італії та ін., кластери стали ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності територій. Саме інтеграція не тільки окремих частин в єдине ціле, але й як процес цілеспрямованого розвитку обраних напрямів спільної діяльності, концентрація спільних зусиль обумовлюють системні ефекти зростання ефективності діяльності соціально-економічної системи на засадах кластерного підходу. Питання щодо виникнення кластерів, їх функціонування та розвитку, економічно-соціальної природи кластерів, у тому числі освітніх, розглянуто у працях М. Барішнікової, А. Залялової, Н. Кусик, Е. Ленчук, Ю. Ольсевича, О. Семенової, Є. Соколової, В. Третьяка, В. Мазарчука, О. Симонова, С. Соколенко, Є. Тебенькової, Є. Хакимової, І. Чиннової, авторського колективу під керівництвом Т. Ускової тощо, кількість публікацій з кластерної тематики стрімко зростає.

У багатьох регіонах України запроваджуються сучасні ефективні форми об'єднання суб'єктів господарювання, проведено дослідження з кластерної тематики. Кластеризація може розглядатися одним із шляхів розбудови національної економіки та підтримки її на належному рівні в системі світових госпо-

дарських відносин. Однак до сьогодні законодавча база реалізації кластерної політики відсутня, немає жодного закону щодо підтримки цієї моделі розвитку країни, що не сприяє розвитку й освітніх кластерів. Формування освітніх кластерів, як однієї з організаційних форм поєднання інтелектуальних, фінансових та матеріальних ресурсів для забезпечення конкурентних переваг у певному напрямі діяльності, є важливою частиною державної кадрової політики багатьох країн світу.

Погляд на кластерні технології як на засоби комутації ефективного функціонування навчальних закладів, які можуть сприяти забезпеченню їх конкурентоспроможності, та, водночас, високому рівню функціонування галузі освіти й науки, запропоновано у працях Є. Р. Чернишової. Кластер, на думку науковців, здатний компенсувати зростаючий в умовах глобалізації рівень невизначеності соціальних процесів, створює специфічний інформаційний та освітній простір, активізує мотивацію соціально-економічних суб'єктів продуктивної діяльності, розвиває багатомірність та багатоаспектність розвитку освіти [4, 5]. Результатом діяльності освітнього кластера є дифузія інноваційної активності від одного суб'єкта продуктивних взаємин до іншого, тому кластери можуть стати однією з тих основ, завдяки якій формуватиметься національна інноваційна система.

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (УМО), як вищий навчальний заклад інноваційно-дослідницького типу в структурі НАПН України та ініціатор створення науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти», може бути кластеростворювальною складовою у науково-освітньому кластері. Для такого типу освітнього кластера характерним є невисокий ступінь територіального взаємозв'язку його партнерських суб'єктів, тому що просторова організація кластера більшою мірою визначається специфікою організації та проведення науково-дослідної роботи й експериментів. Розроблення та упровадження кластерної концептуальної моделі взаємодії закладів післядипломної педагогічної освіти та інших суб'єктів освітньої, наукової та виробничої сфер в умовах науково-освітнього кластера сприятиме створенню необхідних передумов для підготовки нормативної, науково-методичної бази щодо кластерних механізмів взаємодії суб'єктів діяльності з надання та споживання освітніх послуг в умовах конкурентного середовища та його викликів. Очікуваними системними результатами використання кластерних технологій у системі післядипломної педагогічної освіти, на наш погляд, можуть бути підвищення рівня перепідготовки кадрів, розвиток наукоємних послуг, широке впровадження новітніх наукових досліджень; підвищення доступності, якості й ефективності освітніх послуг, сформованість позитивної мотивації та ціннісно-смыслових орієнтацій колективів навчальних закладів, науково-методичних установ на роботу у кластерних структурах, підготовка пропозицій щодо законодавчої бази про формування кластерних механізмів взаємодії закладів післядипломної педагогічної освіти та інших суб'єктів освітньої, наукової та виробничої сфери на засадах соціального партнерства як засобу забезпечення їх конкурентоспроможності тощо.

На основі аналізу наукових, методичних та нормативно-правових джерел щодо функціонування системи післядипломної освіти виявлено певні суперечності між:

- сучасними соціально-економічними перетвореннями в світовому та українському співтоваристві та здатністю освітньої галузі адаптуватися до умов стрімкозмінного суспільства відповідно до досягнень науково-технічного прогресу та вимог ринку праці;

- нагальною потребою суспільства в креативній науково забезпеченій модернізації вищої школи і недостатністю теоретично обґрунтованих механізмів забезпечення її інноваційного розвитку, особливо закладів післядипломної педагогічної освіти; невпинним рухом суспільства до ринкової економіки та недостатньою ефективністю традиційних форм і методів функціональної діяльності післядипломної професійної освіти;

- євроінтеграційними процесами щодо підвищення якості освіти та недосконалістю механізму управління в системі післядипломної освіти з метою гнучкого та оперативного реагування на інноваційні процеси й забезпечення їх розвитку в єдиному освітньому просторі;

- необхідністю інноваційного розвитку системи закладів післядипломної освіти та недостатністю дослідження ресурсів їх розвитку на засадах кластерного підходу.

Зазначені протиріччя обумовили напрям наукового пошуку та формулювання проблеми дослідження таким чином: недостатній рівень дослідження ресурсів кластерного підходу до управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти знижує ефективність їх діяльності в умовах інтегративної взаємодії суб'єктів освіти, науки та виробничої сфери, що спрямовується на підвищення якості освіти загалом.

Актуальність окресленої проблеми та недостатній ступінь її розробленості в теоретико-методологічному аспекті зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: «Теоретичні і методичні засади управління інноваційним розвитком закладів післядипломної освіти на основі кластерного підходу».

Метою дослідження є науково-методологічне обґрунтування, розроблення та експериментальна перевірка технології управління інноваційним розвитком закладів післядипломної освіти на засадах кластерного підходу в умовах євроінтеграційних змін.

Для досягнення поставленої мети необхідне вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати наукові джерела з виникнення та еволюції методології функціонування кластерних структур, їх сутності та змісту.

2. Охарактеризувати теоретико-методологічні засади управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти.

3. Вивчити досвід дослідницьких шкіл управління інноваційного розвитку закладів післядипломної педагогічної освіти України.

4. Проаналізувати проблеми, тенденції, закономірності інноваційного розвитку закладів післядипломної педагогічної освіти України.

5. Розкрити концептуальні підходи і наукові

погляди на типологію та класифікацію кластерів.

6. Вивчити існуючий досвід співпраці суб'єктів освітньої, наукової і виробничої сфери з елементами кластерної взаємодії.

7. Визначити, науково обґрунтувати теоретичні основи і нормативні засади організації та функціонування освітніх кластерів як організаційної форми інтегративної діяльності суб'єктів освітньої, наукової та виробничої сфери.

8. Науково обґрунтувати побудову структури та визначення змісту моделі управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах кластерного підходу до взаємодії суб'єктів освіти, науки і виробничої сфери з надання та споживання освітніх послуг.

9. Експериментально перевірити розроблену модель управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти на основі кластерного підходу.

10. Проаналізувати та узагальнити результати експериментальної перевірки запропонованої технології управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах кластерного підходу.

11. Розробити нормативні та методичні рекомендації з управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти на кластерній основі.

Об'єктом дослідження є управління розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах модернізаційних змін. Предмет дослідження – теоретико-методологічні основи та методика управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти.

5. Апробація результатів дослідження

Відповідно до мети і завдань дослідження потрібно розробити нормативні та методичні рекомендації з управління інноваційним розвитком закладів післядипломної педагогічної освіти на кластерній основі, спрямованого на підвищення рівня професійного розвитку керівних, науково-педагогічних, педагогічних працівників освітньої галузі, підвищення її конкурентоспроможності.

6. Висновки

Визнаний торік газетою «The New York Times» одним з найрозумніших людей Нью-Йорка Мітіо Каку, американський фізик японського походження, викладач зі світовим ім'ям, професор теоретичної фізики в університеті Нью-Йорка, зазначив, що «суспільство поступово переходить від товарної економіки до інтелектуально-творчої. Набагато більше шансів на успіх у тих країн, які зможуть збалансувати товарні ринки і когнітивно-креативний потенціал» [7].

Отже, дослідження проблеми інноваційного розвитку закладів післядипломної педагогічної освіти на основі кластерного підходу, визначення його теоретичних і методичних засад сприятимуть розробленню нормативної, науково-практичної баз розвитку кластерної політики в країні, формуванню освітніх кластерних структур, діяльність яких спрямовано на підвищення конкурентоспроможності соціально-

економічних систем завдяки реалізації високотехнологічних освітніх послуг.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004) {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014, ВВР, 2015, № 6, ст.40 № 319-VIII від 09.04.2015} [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Любченко, Н. В. Управління науково-методичною діяльністю закладів післядипломної педагогічної освіти: координаційний аспект: науково-методичний посібник [Текст] / Н. В. Любченко; за ред. Є. Р. Чернишової. – Університет менеджменту і освіти НАПН України. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2013. – 256 с.
3. Якухно, І. І. Теоретично-методичні основи управління інноваційним розвитком післядипломної педагогічної освіти регіону [Текст]: монографія / І. І. Якухно. – Житомир: Полісся, 2011. – 536 с.
4. Чернишова, Є. Р. Підготовка науково-педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти: зміст, організаційні форми, технології [Текст]: наук. посіб. / Є. Р. Чернишова, Н. В. Гузій та ін.; за ред. Є. Р. Чернишової. – К.: ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2014. – 318 с.
5. Чернишова, Є. Р. Освітні кластери як шлях підвищення конкурентоздатності навчальних закладів системи післядипломної педагогічної освіти [Текст]: темат. зб. пр. Всеукр. наук.-практ. семінару / Є. Р. Чернишова // Науково-методичне забезпечення діяльності освітніх округів в умовах реформування освітньої галузі. Семінар в рамках Всеукр. школи новаторства кер., наук.-пед. і пед. працівників післядиплом. пед. освіти. – Нац. акад. пед. наук України. – Рівне: ПП Лапсюк, 2012. – С. 14–23.
6. Кремень, В. Г. Чому ми бідні, якщо такі освічені? [Електронний ресурс] / В. Г. Кремень // Дзеркало тижня, № 6, 20–27 лютого 2015.19:17, 21.02.2015. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/537/>
7. В системі образования будущего не будет места

привычным дипломам и университетам – учёный [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bagnet.org/news/world/252415>

References

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (Vidomosti Verkhovnoyi Rady (VVR), 2014, N 37-38, st.2004) {Iz zmi-namy, vnesenymy zgidno iz Zakonamy # 76-VIII vid 28.12.2014, VVR, 2015, N 6, st.40 N 319-VIII vid 09.04.2015}. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Lyubchenko, N. V.; Chernyshova, E. R. (Ed.) (2013). Upravlinnya naukovo-metodychnoyu diyal'nisty zakladiv pisl'yadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity: koordynatsiynyy aspekt: naukovo-metodychnyy posibnyk. University of Educational Management of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kiev: TsP «KOM-PRYNT», 256.
3. Yakukhno, I. I. (2011). Teoretychno-metodychni osnovy upravlinnya innovatsiynym rozvytkom pisl'yadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity regionu. Zhytomyr: Polissya, 536.
4. Chernyshova, E. R., Huziy, N. V.; Chernyshova, E. R. (Ed.) (2014). Pidgotovka naukovo-pedagogichnykh kadrov u systemi pisl'yadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity: zmist, orhanizatsiyni formy, tekhnolohiyi. Kiev: DVNZ «Un-t menedzhmentu osvity» NAPN Ukrainy, 318.
5. Chernyshova E. R. (2012). Osvitni klastery yak shlyakh pidvyshchennya konkurentozdatnosti navchal'nykh zakladiv systemy pisl'yadyplomnoyi pedagogichnoyi osvity. Naukovo-metodychne zabezpechennya diyal'nosti osvitnikh okruhiv v umovakh reformuvannya osvith'oyi galuzi. Seminar v ramkakh Vseukr. shkoly novatorstva ker., nauk.-ped. i ped. pratsivnykiv pisl'yadyplom. ped. osvity / Nats. akad. ped. nauk Ukrainy. Rivne: PP Lapsyuk, 14–23.
6. Kremen', V. H. Chomu my bidni, yakshcho taki osvicheni? Dzerkalo tyzhnya, N 6, 20–27 lyutoho 2015.19:17, 21.02.2015. Available at: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/537/>
7. Education in the future will not have traditional diplomas and universities – a scholar. Available at: <http://www.bagnet.org/news/world/252415>

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Чернишова Є. Р.
Дата надходження рукопису 22.05.2015*

Любченко Надія Василівна, кандидат педагогічних наук, директор Науково-методичного центру, Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» Національної Академії педагогічних наук України, вул. Артема, 52-А, м. Київ, Україна, 04053
E-mail: nadiya-lub@ukr.net